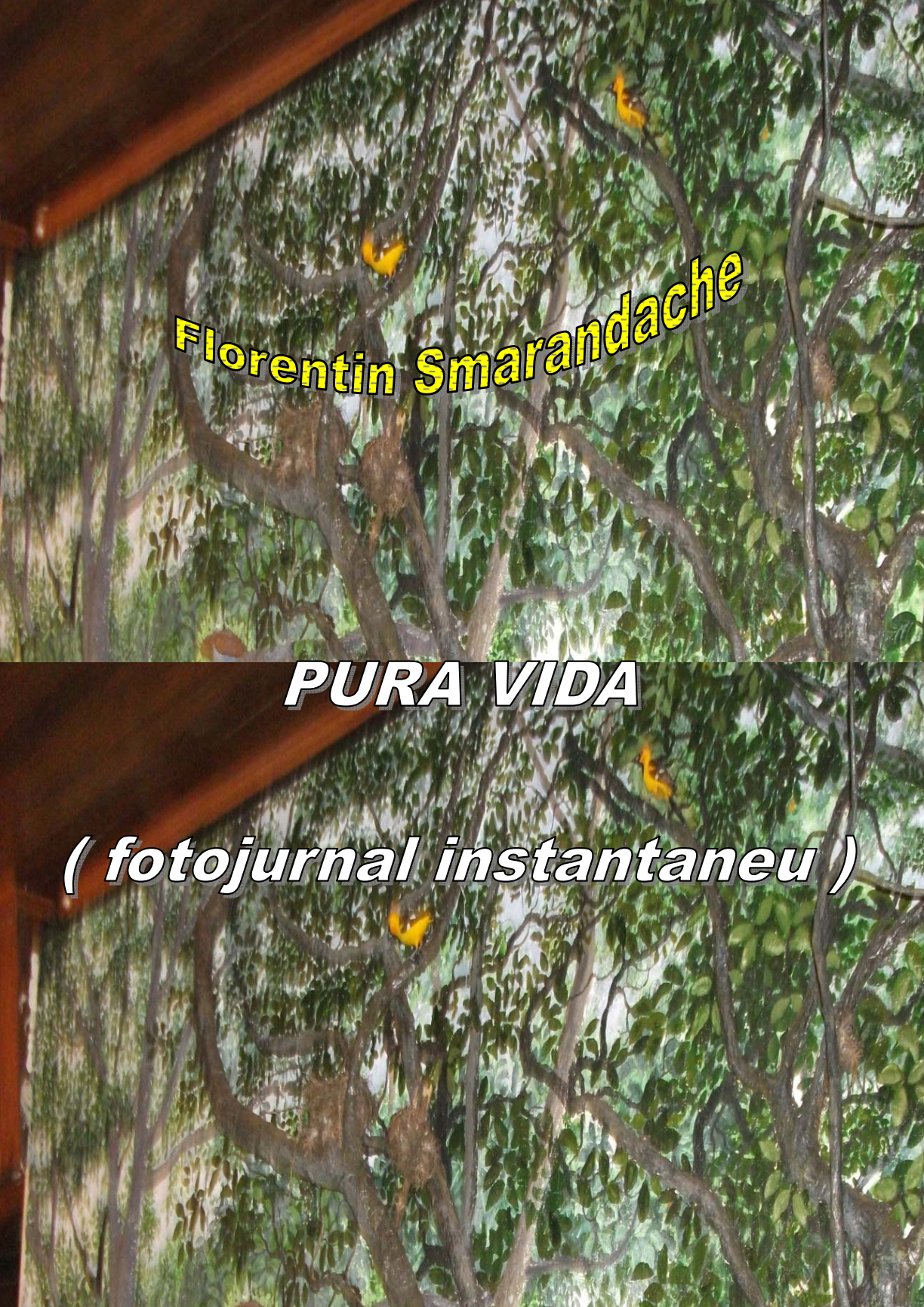
Florentin Smarandache
PURA VIDA
(fotojurnal instantaneu)

Florentin Smarandache

SITECH
Str. Romul, Bl. T1, parter
Craiova, jud. Dolj, cod 200402
Romania
Telefon: 0251/ 414 003
Fax: 0251/ 414 003
E-mail: sitech@rdslink.ro
URL: www.sitech.ro

© 2012 Autorul
Toate drepturile asupra acestei ediţii sunt rezervate autorului. Orice reproducere integrală sau parţială, prin orice procedeu, a unor pagini din această lucrare, efectuate fără autorizaţia autorilor este ilicită şi constituie o contrafacere. Sunt acceptate reproduceri strict rezervate utilizării sau citării justificate de interes ştiinţific, cu specificarea respectivei citări.

© 2012 Editura Sitech Craiova
All rights reserved. This book is protected by copyright. No part of this book may be reproduced in any form or by any means, including photocopying or utilised any information storage and retrieval system without written permision from the copyright owner.

Editura SITECH din Craiova este acreditată de C.N.C.S.I.S. din cadrul Ministerului Educaţiei şi Cercetării pentru editare de carte ştiinţifică.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SMARANDACHE, FLORENTIN
Pura Vida (fotojurnal instantaneu) / Florentin Smarandache
- Craiova : Sitech, 2012
Bibliogr.
ISBN 978-606-11-2268-4
I. Smarandache, Florentin

Editura SITECH Craiova, România
Aleea Teatrului, nr. 2, Bloc T1, parter
Tel/fax: 0251/414003
E-mail: sitech@rdslink.ro

Coperţi şi grafică/poze: Florentin Smarandache
Editori: Ştefan Vlăduţescu, Tudor Păroiu
Corectură: Mircea Monu
Tehnoredactare: Florin Grieraşu („TomeZone”)

ISBN 978-606-11-2268-4

Cuprins

Fotojurnal instantaneu (prefaţă) - 4

NICARAGUA - 7

COSTA RICA - 33

PANAMÁ - 64

Fotojurnal Instantaneu

prefaţă

De ce fotojurnal?

Fiindcă suprafaţa pozelor se-ntinde aproape la jumătate sau mai mult din întreg volumul! Răsfoitorii acestei cărţi măcar vor privi ilustraţiile colorate din CentroAmerica, iar pe lângă imagini vor citi cel puţin câteva rânduri edificatoare...

Fiindcă nimeni astăzi nu mai are timp!

De ce instantaneu?

Pentru că jurnalul e scris la primă mână, pe locul vizitat, cu idei scurte ca nişte blitz-uri, cu economie de cuvinte – în această lume în care vremea trece rapid.

Memorialistică fără retuşări.

Viaţă brută.

Fraze scurte şi simple, fără multe verbe…

Oricum, oamenii nu mai citesc. S-au modernizat. Vor totul citit de-a gata, autocomentat, autorezolvat.
Nici măcar aşa-zişii critici literari nu le mai au cu lecturile, ci au devenit politici, *money-oriented*...
Cetăţenii viitorului vor „scrie" jurnale-video, şi vor „citi" jurnale-video. E mai comod.

Vizitez din mers...
Fotografiez din mers...
Mănânc din mers...
Trăiesc din mers...
Grăbit, instantaneu, mereu nemulţumit, mereu căutând...

Scriu din mersul camionului şi mă zdruncină, mă mişcă... Scriu pe spătarului scaunului din avion. Scriu în muzeu...

Jurnal instantaneu – fiindcă nu mai am răbdare.

Ca o odihnă activă - când călătoresc.

Restul timpului îl dedic cercetării ştiinţifice.

Şi la ce concluzii am ajuns după ce-am vizitat 40 de ţări?

Că nu-mi place să mă stabilesc în nicio parte. Ci să locuiesc câte puţin în fiecare loc, apoi să mă mut în altul. E prea monotonă viaţa sedentară. Voi fi un migrator permanent:
un călător la infinit!

Cât mai mare diversitate vrem în operă. Să ne deschidă orizontul la maxim!

Pura Vida (am întâlnit şi sintagma Vida Pura) înseamnă *viaţă pură* în societătile hispanice, iar popular expresia semnifică: ‚traiul foarte bun'.

Călătorul

Vida Pura

(fotojurnal instantaneu)

Nicaragua

(fotojurnal instantaneu)

19.12.2010

- Două broaşte călătoare [*ЛЯГУШКИ ПУТЕШЕСТВЕННИЦЫ*]! zice Lilia – după numele unei povestiri ruseşti.

Sculat noaptea la 2:00. Când a sunat ceasul, parcă-mi spărgea creierii. Somnul era dulceee... că n-aş mai fi plecat în nicio excursie!

Mă forţez pe ultima sută. Vremurile devin din ce în ce mai grele. Preţurile se măresc. Salariul stagnează – ba chiar e vorba de tăieri. Am început să trimit aplicaţii prin toate Statele Unite, prin China (Hong Kong, Macao), Taiwan, Japonia – care au universităţi internaţionale unde se predă în engleză. Jumătate din profesorii acestora au venit de prin toată lumea, iar cealaltă jumătate-s localnici.

Cursă contra-cronometru s-ajung la 50 ţări văzute (deocamdată m-apropii de 40). Şi-apoi mă retrag la... pensie de la turism!

*

Albuquerque – Dallas – Washington D.C. – Miami – Managua (Nicaragua): schimbat 4 avioane.

10 $ viza nicaraguană – ne-o dau pe aeroport.
15 $ taxiul până la Hotelul Don Quijote din Managua.
50 $ camera pe noapte. Curată.

Hotelul Don Quijote

20.12.2010

Totul se poate plăti în dolari. Dar există şi moneda locală CORDOBA ≈ 1/21 dolari.

Umed. Cald.

Mă-mbrac la pantaloni scurţi şi cămaşă cu mânecă scurtă, adidaşi.

Autorul în Managua

*

Fructe: GROCEA (verzi, acre – de pus în alcool), COCOTE.

*

În luna aprilie e foarte cald.

În mai plouă mult.

*

Prin oraş scene cu Naşterea Domnului.

*

Catedrala Catolică veche lângă plajă, Santiago de Los Caballeros. Se vizitează doar pe dinafară. Turlele sunt crăpate de la cutremurul din 1972.

Construită în anul 1931.

Catedrala Santiago de Los Caballeros

*

Palacio Nacional. 4 $ intrarea. Expoziţia documentară 1620 - 1895 despre Nicaragua în cadrul imperiului Rio San Juan.

*

Fosile preistorice.

Dinţii/maxilarele de la mastodonţi sunt ca pietrele de moară!

Ceramică începând din anul 2000 î. C. Şi după perioada de colonizare spaniolă.

Viaţa precolumbiană.

*

Clădirea are un portic cu palmieri, statui, alei.

*

Expoziţii de pictură, sculptură.

În Palatul Naţional

Muzeul Naţional.

*

Lago de Managua, denumit *Xolotlán* de către indigeni.

- Haellas de Acahualinca [Urmele de la Acahualinca].

- La Mujer Tortuga: schelet din anii 300 – 350 î. C.

Ritualul morţii la precolumbieni.

În anul 1874 au fost descoperite peste 800 urme de paşi deacum 6000 – 7000 de ani.

*

Două cutremure au zguduit Managua: în 1931 şi 1972. Centrul oraşului a fost distrus şi-acum nu mai există o zonă primordială, ci subcentre în diverse cartiere.

*

În MetroCentro.

Complex comercial modern.

Brad de Crăciun mare în hol.

Dacă înainte îmi cumpăram artizanate, amintiri, muzică, vederi, îmbrăcăminte exotică din ţările vizitate... acum se egalează preţurile, odată cu globalismul, şi nu-mi pot permite.

Cheltuiesc strictul necesar: hrană, hotel, transport, vize, intrări pe la muzee, expoziţii, galerii, evenimente culturale, ori conferinţe şi seminarii ştiinţifice.

Flori exotice. Oh, câtă poezie!

Iar mă trage Lilia prin toate magazinele de bijuterii – şi mă-ntreabă şi „părerea” mea de necunoscător:

- Îţi place inelul ăsta?

Cum ţi se pare lănţişorul?

Mărgelele ăstea roşii?

*

Ce vor femeile?

Bijuterii, pantofi, haine dichisite şi... masculi care să plătească!

*

Taxa (de 15%) este inclusă în preţul afişat.

*

Chorro cu vanilie, caldă: 0.50 $. Dulce.

*

Verdele – mirajul vieţii

Există grad de comparaţie în spaniolă pentru adverbul „acum” = ahora, şi ahorita = chiar acum (şi mai apropiat de momentul vorbirii), imediat.

*

5 $ intrarea la Muzeul şi situl arheologic al Urmelor de paşi umani, dar şi de labe de căprioare şi mapache (un fel de bursuc local). Ele duceau înspre lac şi au fost găsite îngropate la 4 metri adâncime.

Catedral Nueva.

Largă şi înaltă. Simplă (fără icoane, fără sculpturi). Isus răstignit (în altar). Nezugrăvită. Un tablou: *Jesús, en Ti confio*.

Construită în 1993.

Alăturat un chioşc cu artă, vederi, broşuri religioase, CD-uri, DVD-uri, casete. Cărticele ale Papei Benedicto al XVI-lea: „Deus Caritas Est”, «Dios es amor»”, „Spre Salvi”.

*

Cimpărăturile pe drum le punem în „portbagaj” – care-i de fapt rucsacul ce-l car eu în spate!

*

Există şi-un cazinou „Pharaohs”.

*

La Galeriile Santo Domingo.

Curat. Nostim.

Un alt Mall.

Frumos împodobit pentru sărbători.

Decoruri sclipitoare.

Video cu o rochie care se-mbracă prin înfăşurare: când nu – dând astfel impresia că-s mai multe rochii (diferite)!

*

Taxiurile prin oraş sunt ieftine: între 2-4 $.

Ni se spune să mergem cu taxiuri oficiale, nu particulare fiindcă-s nesigure.

*

Numele Nicaragua vine de la triburile indigene găsite de spanioli aici când au colonizat teritoriul.

Iar Managua = manto de agua (manta de apă – fiindcă e lângă lac).

*

Managera de la hotel zice că vorbesc spaniolă cu accent... italian!

*

La Expoziţia Naţională, dedicată celor doi mari eroi ai ţării: Augusto Cesar Sandino (1895 – 1934), ucis de dictatorul Arastasio Somoza Garcia, care-a format o dictatură de familie ce-a stăpânit peste nicaragueni patru decenii – acumulând

bogăţii imense pentru ei şi sărăcind enorm populaţia. Şi Rubén Dario (1867 – 1916), poet.

*

Alte dulciuri care le gust: trocante, polveroñ, picos, pañuelo.

21.12.2010

Compresorul de apă a mers toată noaptea la hotel.

Ne-am plâns că e zgomot.

Nu prea am putut dormi.

*

Cu un taxi la Granada, trecând pe la Vulcanul Masaya: 50 $.

Mai înainte zărisem de pe autostrada Craterul Santiago cu o cruce în vârf.

5 $ de persoană intrarea la Craterul Santiago, activ. 5 km de la strada principală.

Drum asfaltat prin pădurea tropicală.

Şoferul ne spune că turiştii care se-abat printre arbori se pierd... ceva misterios! Trei turişti au murit fulgeraţi în crater.

Vulcanul fumegă, de nu se vede bine – parcă acolo este infernul.

Şi pe drum: roci negre, parcă desfundate – precum la Grants, în New Mexico.

Urcarea la Crucea Bobadilla are 177 trepte. Vulcanul Masaya are trei cratere: San Pedro, San Juan, Santiago (cel mai mare).

Urcarea la Crucea Bobadilla, Vulcanul Masaya, Nicaragua

Masaya este ca un megavulcan, formând şi o lagună.

Vulcanul Masaya

Intrăm şi la Muzeul Vulcanului.

Harta Pământului cu plăcile tectonice.

Fazeele evoluţiei geologice a planetei.

Straturile: nucleu interior, nucleu exterior, manta inferioară, manta superioară, crusta.

În muzeul vulcanului

Printre armele vechi ale băştinaşilor am văzut şi... praştii! Cum ne jucam noi copiii la Bălceşti, şi trăgeam cu ele-n ciori, sau ne hârţoiam de-a războiul între noi.

Insectare cu fluturi şi gâze (unele mari crescute – datorită umidităţii şi căldurii calderei vulcanului).

*

Trecem pe lângă Cayoteze, unde dicatatorul Somoza asasina pe oponenţii politici.

*

În Granada n-am găsit cameră mai ieftină de 50 $ pe noapte.

Ne-am cazat la Hotel Cocibolca (care înseamnă „apă proaspătă" în limba tribului cu acelaşi nume).

Pe coasta Atlanticului mai există triburile Mayagna şi Miskito.

*

39 $/h un tur cu barca electrică la insuleţe. De la NicarAguaDulce (compania din portul Granada).

În Granada, Nicaragua, cu barca

Ne luăm apă (obligatoriu, din cauza căldurii).

Majoritatea insuliţelor sunt private.

Se pot cumpăra insule. Una costă peste 1.000.000 $! Mulţi străini şi-au cumpărat.

Pompo oche şi Rojas de almendra = arbori de apă.

Linişte. Motorul nu face zgomot.

Adâncimea apei: între 2-8 metri, dar mai în larg ajunge la 15 metri (în golf).

Vulcanul Mombacho se vede.

Insulele Ometepe, formate de doi vulcani: Madera şi Consepción.

Lacul de Nicaragua este al treilea mare lac din America Latină.

*

În Catedrala din Granada „Inmaculada Concepción”, chiar lângă Parcul Central. Granada, oraş colonial spaniol, seamănă cu Antigua din Guatemala.

*

Copiii pe stradă îţi cer să le dai resturi de alimente dacă te văd mâncând pe stradă.

*

Zona Comercială din Granada. Strada principală plină de lume.

Artizanat în Granada, Nicaragua

Din clopotniţa bisericii (Iglesia de la Mreced) văd că toate acoperişurile caselor sunt în acelaşi stil (*grena*).

1 $ urcarea.

Construită în 1539, prădată de piraţi în 1655, distrusă de forţele din Leon, în 1854, restaurată în 1862.

Parcul Xalteva, iar în faţa sa Biserica Xalteva.

22.12.2010

La Vulcanul Mombacho. Cu autobuzul de la Granada la Miravalle 11 km, 0.40 $. Apoi cu mototaxi 2 km, 0.10 $, până la poalele muntelui. Pe urmă încă 12.50 $ pentru urcat cu un camion.

Harta (Guia de Visitantes) mă costă 1.50 $.

Drum periculos, cu pante abrupte... prin junglă. Lilia pune mâna la ochi de frică.

Oprit la un punct de cafea.

Frunze, crengi ne lovesc peste faţă.

Merg cu capu' în sus.

Camionul se bălăngăne.

Încă 2.5 km până la El Cráter, aflat la 1150 m altitudine.

Da' un frig sus... şi vânt.

Acolo, la Statuia Biologică, o machetă şi-un ghid ce ne explică în spaniolă.

Pe poteci, în jurul vulcanului. E umed. Pădure tropicală.

În pădurea tropicală

Biodiversitate. Cresc buruieni pe trunchiul şi crengile copacilor: 35 de specii de plante pe-un singur copac (numite EPIFICAS). O grădină întreagă trăieşte într-un pom!

*

Vulcanul Mombacho fumegă puţin (se crede că e adormit).

Vedere panoramică de la Mirador Los Quemados: oraşul Granada, laguna, insuliţele ei, lacul Cocibolca. Mai mult de 10 persoane nu se permit în aceste locuri de privit.

*

Pădure pitică (Bosque enano).

Vulcanul Mombacho este paradisul păsărilor colorate şi cântătoare: cu 186 de specii, dintre care 48 sunt migratoare (46 provin din America de Nord, iar 2 din America de Sud).

Păsările pierd habitat, şi sunt afectate de poluare şi comerţ ilegal.

Ornitologii de la Fundación Cocibolca se ocupă de studierea şi protejarea lor.

Perioada de împerechere a păsărilor este între februarie şi mai (El amor está en el aire). Masculii ţopăie şi cântă pentru a impresiona femela. De obicei este ales cel mai colorat!

Este un ecosistem unic aici:

- 750 specii de plante (dintre care 10 sunt orhidee);
- 47 specii de animale;
- 10specii de amfibii;
- 36 specii de reptile;
- 30-50 milioane specii de insecte.

Muntele ajunge la 1.345 m înălţime.

*

La-ntoarcere un gardian ne face cruce (din mână!) s-ajungem cu bine...

[La vale trebuiesc frâne tari la camion.]

*

Plantaţii de cafea.

Bambuşi groşi. Liane.

[Scriu din mersul camionului şi mă zdruncină, mă mişcă...

Jurnal instantaneu – fiindcă nu mai am timp. Odihnă activă. Când călătoresc.

Restul timpului îl dedic cercetării ştiinţifice.]

*

Seara dinăm la restaurantul taiwanez TEHO, chiar lângă hotel:

- bere Victoria, nicaraguaneză, 1.10 $ sticla;

- şi Camarón empanizado (25 raci împănaţi, plus verdeaţă, 6 $).

*

Singura bucurie de la viaţă mi-au devenit aceste excursii – unde mă destind şi uit de tot, şi mai dau un sens existenţei.

M-am săturat de unul singur într-un oraş mic american unde numai citesc şi scriu toată ziua... Altceva n-am ce face în timpul liber... N-am prieteni locali – doar prin email ori telefon. N-am rude...

*

La Agenţia de Voiaj „Granada Mia" lucrează o familie de francezi, emigranţi aici. Le place viaţa mai lejeră – îmi mărturisesc – din America Centrală.

23.12.2010

Cu autobuzul local (rablagit ca la Bălceşti!) de la Granada la Rivas (1.20 $ pentru 1 h 20 min) 80 km.

M-a apucat o durere de măsea de n-am putut dormi toată noaptea.

Mă duc la o farmacie lângă hotel. Mi se spune că este închisă, dar să bat la uşă că-mi va deschide!

(Bun orar – mă gândesc).

O dau pe antibiotice (Ciprofloxacina), 500g, două pe zi.

*

Ne invadează în autobuz vânzători ambulanţi, muzicanţi, cerşetori până să pornească!

Unii urcă, alţii coboară în timp ce maşina merge... halan-dala...

Pe lângă şofer este şi un taxator, care strigă la fiecare staţie, ori dacă vede oameni pe drum *Arriba! Arriba!* [Sus! Sus!]

Am văzut şi patru perechi de albi în autobuzul acesta – semn că n-aveau bani prea mulţi să meargă cu taxiul.

Plantaţii de trestie de zahăr – le-au dat spicele albe.

Camioane încărcate cu beţe de trestie de zahăr. Pe aici umblă şi căruţe cu cai.

În stânga Vulcanul Ometepe se vede fumegâng departe.

*

Găsit un hotel ieftin, 20 $ camera, dar fără apă caldă: Hilmor, lângă Parohia San Pedro.

*

Museo de Rivas.

Arheologie. 2 $ intrarea.

Muzeul din Rivas

Agricultura a început din anii 300 î.C. pe aceste meleaguri.

Casa muzeului este stil colonial din sec. 18.

Fostul preşedinte al Costei Rica, Rodrigo Carazo, a pus o placă în acest muzeu – comemorativă – la 11 aprilie 1982.

Casa Muzeu Santa Ursula este restaurată în 2005.

Animale împăiate şi gâze din zonă.

Perioade arheologice:

- Tempisque (300 î.C. – 500 d.C.), de la râul cu acest nume;
- Bogaces (500 – 800 d.C.), localitate;
- Sapoa (800 – 1350 d.C.), localitate.

Funcţionara de la muzeu ne spune că guvernul n-o plăteşte; numai ce câştigă de la vizitatori, dar astăzi n-am fost decât eu şi Lilia.

Hotărâm să-i lăsăm restul (20 cordobas) de la 100 cs.

*

Alegria (bucurie) în oraş, în zona comercială: muzică de Crăciun, zarvă, aglomeraţie, tarabe.

*

Un ins care furase dintr-un butic, e alergat şi prins de mulţime. Un poliţist îl ia în primire.

Robar = a fura.

*

Din cauză că dispar turişti... evităm să mergem cu vehicule particulare (biznisuri neînregistrare).

*

Vreau să cumpăr suc cu sifon, dar zic „con acido" (cu acid), apoi „con soda" – dar vânzătorul nu mă-nţelege. Apoi mă dumiresc că s-ar traduce de fapt „gaseosa" [gazoasă]!

*

Oraşul Rivas, de vreo 30 mii locuitori, e un mare târg (Mercado).

Pierdem toată ziua umblând bramburea, gustând dulciuri şi limonade exotice, iar Lilia cumpărând inele pe care să le revândă în Bâlciul [*Flea Market*] din Gallup. Ea le are cu afacerile; eu sunt anti-talent la aşa ceva...

*

La dentist (Wilfredo Morice), 5 $ consultaţia (puţin!) şi încă un medicament Enantym (25 mg), anti-inflamatoriu şi antidureros (analgezice).

24.12.2010

10 $ taxiul din Rivas până la San Juan del Sur, orăşel de vreo 16000 locuitori cu plajă la Pacific.

30 $ camera în Casa Islanda hotel la două colţuri de stradă de plajă.

*

Mareea se retrage şi avansează vreo sută de metri. Plaja e udă de dimineaţă. Apa murdară. Puţini fac baie.

M-a ars soarele pe faţă, iar măseaua mă doare de-nebunesc! Îmi clătesc gura cu apă sărată.

*

Orăşelele astea coloniale spaniole au structură asemănătoare: un parc central, o biserică catolică lângă, un centru comercial (Mercado) cu tarabe.

*

Un fruct alb, cu buline, ca o rădăcină – numit noni, folosit în medicină (se fierbe în apă până dă în clocot, iar zeama se bea: are efecte terapeutice pentru multe boli).

*

Pe la şase seara o fanfară prin San Juan del Sur şi-o turmă de copii şi oameni însoţindu-i.

Bubuituri de artificii.

„Pasterala" – interpretată de elevi în Parcul Central.

E ajunul Crăciunului.

Apoi Grupo Folclorico.

*

Parcă am oasele ruginite – abia mă scol de jos, abia mă mişc.

25.12.2010

Mă ustura măseaua de parcă aveam un cui implantat în creier – şi m-apăsa.

Acum m-a lăsat durerea.

Dimineaţa de Crăciun e linişte. Adie un pic vântul în San Juan del Sur. Printre stâncile de lângă plajă nişte băietani caută moluşte.

Parcă nu mă simt bine până nu fac şi o baie-n ocean – cu toată răceala de la măsea.

În San Juan del Sur, Nicaragua

O căldură la amiază că nu poţi rezista.

*

La resortul Pelican Eyes. Frumos amenajat. Scări, cascadă, piscină.

*

Naşterea Domnului... ceremonie în oraş.
Muzicanţii în spate.
O femeie cu un prunc de plastic într-un coşuleţ.

*

Podul suspendat peste estuarul San Juan, care se varsă în Pacific pe lângă plaja centrală, numită tot San Juan.
Doi pomi plini de berze ca merii de flori.

*

Ceremonie religioasă in San Juan del Sur

Agenţia Tica Bus ne avertizează că nu putem intra în Costa Rica dacă nu avem bilet de transport de ieşire din Costa Rica!

Atunci cumpărăm pe Internet repede un bilet de avion San José – Panama; 295.23 $ de persoană (cu Visa Chase).

*

La restaurantul Rancho la Cabana, pe malul oceanului, luat câte un peşte întreg prăjit (ştiucă): 10 $, plus orez, salată şi salsa.

Dup-o săptămână de Nicaragua mâine vom intra în Costa Rica.

În loc de taxi am luat un pepano (velatricicletă).

Autorul şi soţia în velatricicletă

Un tip îmi zice că americanii din nord se numesc gringos şi ei au mucho verde [mult verde, adică dolari].

COSTA RICA

(fotojurnal instantaneu)

26.12.2010

20 $ taxiul, 40 km, 45 minute pentru a merge de la San Juan del sur la Peñas Blancas (la frontiera cu Costa Rica).

¡ Feliz Viaje ! [Călătorie plăcută!]

*

Elementul indigen amestecat cu cel alb (spaniol) au format metişii.

De aceea, majoritatea populaţiei sunt oameni mici şi negricioşi.

*

Vreo oră jumate vama în Peñas Blancas pentru a ieşi din Nicaragua (3 $ taxa), plus intrarea în Costa Rica.

6 $ autobuzul până la Liberia, 80 km, 1.5 ore. Viteza maximă 80 km/h. O iguană trece strada.

Nivelul de viaţă e mai ridicat în Costa Rica faţă de Nicaragua, Guatemala, Honduras.

Unui nicaraguan îi trebuie viză de intrare – şi nu e uşor de obţinut! – pentru a vizita Costa Rica, iar pentru a lucra: viză de lucru.

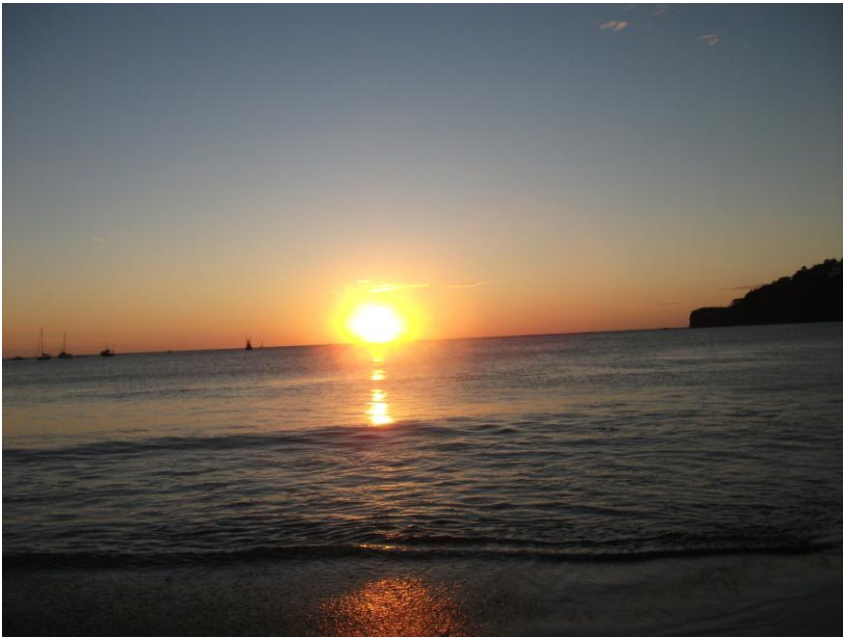

Apus de Soare – ca un semn de întrebare

Controale poliţieneşti de paşapoarte la 20 km apoi la 30 km de la frontieră contra emigranţilor ilegali.

*

1 $ ≈ 500 coloni (moneda costa-ricană).

Dar se poate plăti şi direct în dolari.

*

În Liberia (oraş costa-rican; există şi-o ţară africană cu acelaşi nume, unde sclavi negri au fost debarcaţi din America de Nord după abolirea sclaviei).

La Hotel Wilson, 40 $ camera.

*

Parohia Centrală din Liberia. Catolică, desigur.

Clădire în arhitectură modernă (pe dinafară parc-ar fi muzeu ori complex sportiv), în forme geometrice.

Mare. Albă.
Slujba începe la ora 4 după masă.

Parohia Catolică din Liberia, Costa Rica

La televizor o coridă.

Un taur negru, fioros, cu bale la gură. Toreadori dar şi spectatori în arenă întărâtându-l. Apoi fugind speriaţi şi sărind în tribună... Îşi bat joc de bou, săracul...

În San José, capitala Costa Ricăi, este corrida de toros [= alergare de tauri, în traducere].

*

Am întrebat un neamţ (blond cu ochi albaştri, căsătorit cu o negresă, ce locuieşte în Costa Rica) dacă e mai bine aici ca-n Germania.

- Nu e nici mai bine, nici mai rău – mi-a răspuns – ci diferit!

Mi-a plăcut răspunsul său – destul de obiectiv. Vorbea fluent spaniolă şi stătea în America Centrală pentru biznis. La fiecare doi ani se ducea în Germania să-şi vadă rudele.

Acum s-a schimbat moda: bărbaţi albi cu femei negre [înainte se-mperecheau femei albe cu bărbaţi negri].

27.12.2010

A urlat vântul ast-noapte, a şuierat... de credeam că geme o fiinţă umană.

*

220 km, 4 ore, aproximativ 6 $ cu autobuzul local din Liberia la San José. Oprire la jumătatea drumului.

În San José e frig.

Îmi iau jacheta, şapca-n cap, pantaloni lungi.

După ora 8 seara e periculos de umblat pe străzi.

*

Prin agenţia de voiaj Isla Bonita Tours facem rezervaţie la Hotel La Mansión, 35 $ pe noapte pentru 6 zile.

Curios cum ni se prezintă adresa: de la Teatrul Naţional 300 metri spre est, şi apoi 300 metri spre sud!

[De fapt 3 colţuri de stradă (esquinas) spre est, şi 3 colţuri de stradă spre sud!]

*

Chinezi prin Costa Rica, emigranţi: reprezintă 3% din populaţie. Vorbesc bine spaniolă.

*

Cu cât o ţară e mai bogată, cu atât preţurile sunt mai scumpe.

28.12.2010

Cu un microbuz plecăm în excursie de o zi în Pădurea tropicală: 99 $ de persoană.

Expedicion Estropicales.

Microbuzul ne ia de la hotel la 7:25 dimineaţă. Îi strânge pe turişti de la fiecare hotel.

Ghidul ne-arată prima staţie hidroelectrică din Costa Rica din anul 1884. Vorbeşte în spaniolă şi engleză.

Turişti din Mexic, Columbia, Canada, S.U.A., Anglia, şi... România.

Când mă prezint că-s din România, ghidul Filander zice că-n 30 de ani n-a avut nici un turist român!

Ceţos, umed.

Intrăm în Parcul Naţional Braulio Carrillo.

Cascade mici de apă cad pe marginea străzii.

Trecem prin singurul tunel din această ţară construit în 1972 prin craterul vulcanului extins Zurgui. 90% din energia din Costa Rica provine de la utilizarea apei, 6% este energie eoliană, 1% energie solară.

Se pare că vikingii au descoperit America înaintea lui Columb cu 600 de ani.

{De scris în maşină ameţesc, îmi vine să vomit... Lilia-mi dă o pastilă de motion sickness...}

S-ar fi descoperit urme arheologice de sate vikinge în California şi Canada.

Plouă. Plouă mărunt.

În padurea tropicală din Costa Rica

Costa Rica e cea mai mare producătoare de ananas, iar Equador de banane.

Ananaşii şi bananierii poluează apă din jur fiindcă ei produc foarte multe chimicale.

Promenadă pe râul Sarapiqui cu gondola.

Pomi crescuţi din apă.

Iguane, care se alimentează din copaci.

Femelele-s verzi, dar masculii se schimbă în portocaliu pentru a atrage femelele la împerechere.

Iguanele lovesc cu coada; trebuie să fii atent unde se uită ele. Dacă privesc în stânga şi-n dreapta, atunci să te fereşti că vor să lovească.

Animalele sunt teritoriale în pădurea tropicală.

Maimuţe negre pe crengi, mici ca mâţele.

*

Bună cafeau costa-ricană.

*

Majoritatea maşinilor de aici sunt japoneze.

*

La fiecare 10 ani se face recensământul populaţiei. Circa 5,5 milioane locuitori.

*

Sclavi negri din Jamaica au venit pe coasta estică să lucreze în construcţii ca oameni liberi. Descendenţii lor vorbesc engleză (în zona caraibiană).

*

La Selva Verde.

Trebuie să nu atingem nimic (plante, animale, insecte) fiindcă ne putem infecta în pădurea tropicală.

Poteca e înnămolită de frunze, crengi.
Poze fără flash, ca să nu speriem fluturii şi gâzele!
Deasupra cerul abia se zăreşte prin frunziş.
Picură, burniţează continuu.

Broască ce trăieşte pe frunze

Plante fototropiste (care se-ndreaptă după soare).

Podul suspendat, unde nu avem voie mai mult de 12 persoane în acelaşi timp. Se bălăngăne ca-n filmele cu acţiuni în junglă – peste Rio Frio.

Mă-ntreabă ghidul: de unde ştiu spaniolă?

Îi spun că se-aseamănă cu româna, limba mea nativă. El se uită mirat la mine. Credea că româna e de origine... slavă.

*

Papagali negri cu gâtul galben şi ciocul ca un cleşte cât jumate de corp.

O specie de arbori de migdale (almendro amarillo în spaniolă, *Dipteryx panamensis* în latină), este protejată de lege - deoarece o specie de papagali, aflată în pericol de dispariţie [papagalul verde macaw], îşi face cuibul în aceşti copaci.

Un alt animal specific, agouti paca este nocturn şi trăieşte în Selva Verde [= Pădurea Verde]. Se hrăneşte cu fructe căzute pe jos şi seminţe. (Seamănă cu jderul).

Păsări: caracara, un tip de ciocănitoare [Campephilus guatemalensis], pescăruşul regal din Amazon [Chloroceryle amazona], montezuma oropendola etc.

*

Fructul de cacao arată ca un dovlecel. Indigenii îl foloseau ca monedă de schimb pentru a-şi cumpăra femei şi sclavi.

...Şi plouă, şi plouă fără-ncetare.

*

Am avut dejunul inclus în preţul excursiei.

Mănânc piperat ca să-mi taie pofta de mâncare să nu mă-ngraş la loc!

Dar condimentele îmi fac rău la colon.

*

- Ştii la ce concluzie am ajuns după ce-am vizitat atâtea ţări? îi mărturisesc consoartei.

Că nu-mi place să mă stabilesc în nicio parte. Ci să locuiesc câte puţin în fiecare loc, apoi să mă mut în altul. E prea monotonă pentru mine viaţa sedentară. Voi fi un migrator permanent: un călător la infinit!

Cât mai mare diversitate vreau în opera mea. Să-mi deschid orizontul la maxim!

*

Ceilalţi turişti veniseră cu capişoane, pelerine de ploaie... dar pe noi nu ne-au anunţat de la agenţie.

*

La Bosque Tropical Lluvios (Pădurea tropicală ploioasă). Un tractor cu remorcă ne duce până la teleferic.

Mai înainte ne ia în primire alt ghid şi ne duce la cuştile cu şerpi, broaşte, şi zona îngrădită cu fluturi.

Pădurea tropicală ploioasă din Costa Rica

Există 137 specii de şerpi, dintre care 22 veninoase, în această pădure.

Şerpii văd în infrared.

Au culori diferite: negri, verzi, vărgaţi... Vipere, boa (n-au anaconda).

Şarpele sare cam la 2 metri. Nu atacă omul (doar ca să se apere), cu excepţia şarpelui Fer-de-lance (în franceză. Fier-de-lance) care-i teritorial.

Boa ajunge până la 5 metri.

Şarpele cu clopoţei e veninos.

Trăiesc şi broaşte verzi cu ochi roşii şi labele tot roşii în pădurea tropicală. Ele sunt nocturne. Au piele foarte senzitivă. Dacă broaştele au dispărut dintr-un loc, înseamnă că se

va-ntâmpla ceva rău acolo cu vremea... {Animalele presimt schimbarea timpului}.

Infernul cel negru

Grădina îngrădită şi deasupra (ca o colivie mare) cu fluturi. Păsările-s preditorii lor.

Plantele care-s gazde pentru fluturi (din care se hrănesc larvele).

*

Cu telefericul deasupra pădurii tropicale. Şase persoane plus noul ghid într-o cabină deschisă.

Există mai multe nivele ale pădurii, fiecare depinzând de gradul de pătrundere a luminii şi de densitatea plantelor.

Arborii cu rădăcini neadânci prăbuşesc, făcând o gaură de lumină care poate pătrunde până la sol. În acest gol începe iar procesul de creştere a noilor plante care umplu locul.

Trecem de râuşorul Calderon.

Trunchiurile copacilor sunt îmburuienate pur şi simplu de plante parazite crescute pe ele.

Avem plante:

- epifite (care trăiesc pe alte plante, fără a fi parazite, ci doar sprijin);

- şi parazite.

*

Ferigile sunt fosile vii!

Mahagony este un arbore al cărui lemn este foarte scump.

Liliecii îşi fac cuib pe dosul unor frunze late, denumite „urechea elefantului”.

Insectar din junglă

Arborii trăiesc până la 250 de ani. Dar au descoperit un copac care-a ajuns chiar la 300 de ani (l-au numit „străbunicul" acestei păduri!).

Paraziţii concurează cu pomul gazdă fiindcă îi iau apa şi dacă se îngreunează prea mult, pomul poate cădea.

Dar sunt şi copaci ale căror trunchiuri sunt curăţate de paraziţi. Ei trăiesc în simbioză cu unele animale.

De pildă arborele inga cu veveriţele. Veveriţele au nevoie de un aminoacid secretat de arborele inga, iar în schimb ele îl curăţă de plantele parazite.

*

Cel mai înalt copac este broccoli, care ajunge până la 60 metri. El creşte repede, dar are tulpina subţire şi, de aceea, nu rezistă mult.

*

Este periculos de mers prin pădurea tropicală din cauza şerpilor şi-a insectelor care pot provoca boli tropicale.

Trebuie echipament special: bocanci contra şerpilor, un toiag cu care să ţii şerpii la distanţă, repelent (o substanţă cu care să te ungi pentru a îndepărta insectele) şi... un localnic care cunoaşte terenul şi pădurea.

Aşa procedează cercetătorii ştiinţifici care purced în expediţii.

Speranţe în noapte

29.12.2010

Trimit, în fine, trei vederi: lui Traian Ştefan Roman (în Portland, S.U.A.), Adrianei Ciobanu (în Braşov), şi lui MéMé (alias Mircea Monu) la Rm. Vâlcea. Curios că preţul este acelaşi pentru America de Nord sau Europa: 385 colones (≈ 0.77 $).

*

Lilia are probleme cu schimbatul euro-ulor (aici se folosesc mai mult dolarii).

*

Sper s-ajungă vederile simple (nebăgate în plic) în România... [cică le mai opreau pe la poştă colecţionarii de ilustrate].

*

Intrarea la Museos/Banco Central de Costa Rica: 10 $.

Aur pre-columbian.

Numismatică.

Arte.

Imprimarea banilor (colones) cu un printer german Haildelberg, începând din anul 1950 până în 1994.

Bancnote de aniversare a independenţei ţării de sub spanioli: 1821 – 1971 (la 150 de ani).

5000 obiecte numismatice în muzeu: monede, bancnote, tichete de cafea, bilete etc.

Între 1709 – 1896 a fost moneda de schimb pesso şi după 1896 se foloseşte colon-ul.

În epoca precolumbiană era comerţul troc: produse contra produse.

Spaniolii, care domină Costa Rica între 1502 – 1821, introduc monezile.

*

Prima monedă metalică în lume este introdusă în Grecia în sec. V î.C.

*

După eliberare, Costa Rica bate monedă proprie în 1825. Neavând suficiente monede fabricate, se utilizau şi monede străine.

Primele bancnote sunt emise în 1839, iar prima bancă se înfiinţează în 1858.

Prima fabrică cu caracter permanent se creează în 1828 (monetărie).

*

Colón (numele spaniol al lui Christopher Columbus).

*

O reformă monetară are loc în 1896 (din cauza devalorizării puternice a colón-ului).

*

Imagini de plante: tabac, cafea, banane, trestie de zahăr; ori animale tipice, vulcani, insule, păduri pe bancnote – pentru ecoturism.

Simbolurile originale transmit diverse mesaje.

De exemplu, arborele de guanacaste este consider arbore naţional al Costa Ricăi începând din anul 1950 [din specia Enterolobium cyclocarpum].

Iar floarea Guaria Morada floare naţională din 1939.

Arborele de Ceiba (Ceiba pentandra) este simbolul federaţiei centroamericane din anul 1824, iar arborele de encino (Quercus spp) este simbolul ospitalităţii.

De asemenea: animale apar pe banii tipăriţi, ca simbol de putere ori de autoritate: leul african, vulturul (care simbolizează măiestria şi este asociat cu Zeus în Mitologia greacă), tigrul, jaguarul, puma, oso hormiguero (animal costa-rican extinct), broasca ţestoasă, foca, rechinul.

Să iei taurul de coarne!

Expoziţia pictorului local Felo Garcia: abstracţionistă, şi de peisaje urbane. El a studiat arhitectura în Europa. A fost membru al grupului abstracţionist New Vision Group din Londra (1954). Păienjenişuri de linii sunt tablourile sale abstracte. Născut în 1928, încă trăieşte (are 82 de ani).

Tablouri citadine minuscule. 10 cm X 10 cm aproximativ.

*

Istoria artelor în Costa Rica: pictură, sculptură, fotografie, muzică.

Plaza de la Cultura, construită în 1975 – 1983.

*

Sala de ceramică.

Vase făcute de indigeni. (Indigenii îşi vopseau/pictau pielea corpului).

*

Atâta aur precolumbian!

Obiecte găsite în tombe de aur, ceramică, din os, din piatră. Având semnificaţii pozitive sau negative. Aur amestecat cu 14% - 78% cupru.

Bulgăre de aur de 2.3 kg!

Aurul era extras din albia râurilor din anul 300 d.C.

*

Triburi care-au locuit aici: Maleka, Chorotega, Huetar, Cabecar, Bribri, Teribe, Brunca, şi Ngöbe-Buglé şi arta lor.

*

Cele peste o mie de obiecte din aur datează din perioada 500 – 1500 d.C.

*

Parqué Morozan.

Parqué de Éspaña.

Artă murală în Costa Rica

Ilustraţii murale de Fernando Matamoros în stilul Marielei Zeledon, pe plăci de teracotă pe bulevardul Amón, în stânga, iar în dreapta

Grădina Zoologică din Parcul „Simón Bolivar”: 4.20 $ intrarea.

Broaşte ţestoase. Trăiesc în captivitate între 50-70 de ani, dar în libertate doar 20-25 ani.

Specia lor este de-acum 240 milioane de ani.

*

Prohibido alimentar a los animales.

*

Habitat. Alimentaţie. Răspândire. Abundenţă. Conservare. {La fiecare animal prezentate}.

*

Păunul este „regele curcanilor” (el rey de los pavos)!

*

În pădurile tropicale trăiesc şi broaşte veninoase.

*

Leul „drege” leoaica în cuşcă. Nişte babe pe margine râd:

- ¡ Ella no quere!

Pe urmă leul se dă jos de pe leoaică şi-ncepe să urle. Sentoarce cu fundul la public şi trage un jet de urină – aproape să ne ude!

*

Maimuţa Mono Carablanca, dacă te uiţi la faţa ei parcă e un om în miniatură, cu o căciulă-n cap!

*

Am de mâna stângă agăţat aparatul foto, în dreapta carneţelul-jurnal şi pixul, iar în buzunarul din spate-dreapta dicţionarul spaniol-englez. În buzunarele din faţă am paşaportul şi banii în stânga, iar în dreapta două baterii AA rezervă pentru aparatul digital foto.

*

Grădina de Fluturi, dincolo de râul Torrés.

8 $ intrarea.

Un fluture ni se suie-n cap. Plante-gazdă, unde fluturii depun ouăle.

Şi plante-înfloritoare, de unde fluturii iau nectarul cu gura lor alungită, numită proboscis, deoarece ei se hrănesc numai cu lichide.

Multe plante au început să producă toxine pentru a nu fi devorate de ierbivore. Dar fluturii au asimilat aceste toxine în corpul lor şi-au devenit imuni.

În colecţie există 1200 specii de fluturi, şi 12000 specii de molii.

Fluture de junglă

Fluturii sunt considerate insecte şi fac parte din ordinul LEPIDOPTERA. Au 6 picioare.

Trei familii importante de fluturi:

PIERIDAE: în general au o singură culoare (alb sau galben).

PAPILIONIDAE: fâlfâie aripile în timp ce soarbe nectarul

NYMPHALIDAE: au prima pereche de picioare mai scurte.

*

Metamorfozele fluturilor: ou, larvă, pupă, fluture.

Cam două luni durează ciclul vieţii lor. Unele specii (Heliconius spp) ajung la şase luni.

*

Mimetism müllerian = similaritate între non-edibili (să pară fluturi toxici pentru a-i feri de preditori).

Mimetism batesian = similaritate între edibil şi non-edibil.

Şi camuflaj = a lua forma, culoarea mediului înconjurător.

*

În Mercado Central la târguit.

Nu mă pot abţine de la dulciuri: cajeta de mani, higos, toronja...

Mă-ngraş la loc. Şi ce greu am slăbit!

*

În Parcul Central se află Catedrala Metropolitană.

Acum se folosesc lumânări electrice: introduci moneda de 100 colones (≈ 0.20 $) şi se aprinde automat beculeţul unei lumânări de plastic.

Construită în 1853.

Elegantă. Cu vitralii. Spaţioasă. Icoane murale.

Statuia albă a Papei Ioan Paul al II-lea (1978 – 2005).

*

La Mercado Artisanal.

30.12.2010

Sculaţi la 5:30 dimineaţa. La 6:00 ne-a luat un autocar Turismo.

Vreo oră a durat până s-adune toţi vizitatorii (24).

Prin oraşul Alajuala, pe lângă Iglesia Agonia.

Pe şofer în cheamă Diego, iar pe ghid Ricardo.

*

Lilia zice c-o enervează fiindcă eu scriu tot timpul!

*

În Valle Central, pe unde ne aflăm acum, sunt patru oraşe: Alajuela (1650), San Jose (înfiinţat în 1736), Herreria (1652), şi Cantago (înfiinţat în 1565).

*

Eroul naţional al Costei Rica este Juan Santamaria (există şi-un aeroport care poartă numele său).

Santamaria a luptat în 1856 – 1857 contra mercenarilor nord-americani conduşi de William Walker, care vroiau să construiască un canal interoceanic şi să restabilească sclavia.

9000 de civili costa-ricani înarmaţi îl opresc pe Walker la Santa Rosa. Este ucis Santamaria tocmai când dădea foc apărării inamice.

*

La ferma de cafea Doka Estade. Cafeina este în procent mic în cafeaua locală.

Lucrează cu muncitori străini, fiindcă băştinaşii vor job-uri sigure, permanente, cu ajutoare sociale, medicale.

Se colectează cafeaua în lunile noiembrie-ianuarie, doar fructele înroşite. Cu cât mai roşii, cu atât calitatea cafelei este mai bună. Plantaţia Doka e veche de 112 ani. Există şi ferme organice (fără fertilizare artificială) în sudul ţării.

La fiecare 5 ani se taie parţial tufa de cafea, iar la 20 de ani se înlocuieşte toată plantaţia. Nu se poate face rotaţia culturilor.

Viaţa la ţară
(în Costa Rica)

Intrăm într-un depozit cu saci de fertilizante. Cafeaua este uscată, descojită şi curăţată, prăjită.

Scot cafeaua când cererea marketului este mare şi preţurile mari; dacă nu, o ţin mai mult în depozit.

200-250 $ pe sacul de cafea costa-ricană (cea mai scumpă caea din lume): „Café rica”. „Juan Valdez” cafea columbiană, foarte cunoscută.

Sala de producere/prelucrare a cafelei: prăjirea durează 15-20 minute la 120° C. Cu cât mai mult e prăjită, cu atât mai tare.

Cafea întinsă la uscat

Decafinată nu înseamnă complet fără cafeină, ci tot rămâne un pic.

*

Ferme de flori.

Ferme de căpşuni.

*

Mă simt bine după ce-am băut cafea costa-ricană (fără zahăr, fără cremă, fără lapte). Îmi ridică tensiunea, mă bine-dispune.

{Mie în maşină mi-e rău fiindcă-mi cade tensiunea}.

Mi-am găsit remediul!

Va trebui să comand pe Internet cafea Doka Estade din Costa Rica.

*

Ajungem în Parcul Naţional decretat în anul 1971, cu o suprafaţă de 6500 hectare pentru conservarea naturii (importanţă ecologică).

*

Planta de cafea se numeşte arabică fiindcă a fost răspândită de arabi.

Mai există şi tipuri de plante precum robusta şi liberica.

*

Din Poasito pe cărarea săracilor (Sombrilla del povres), până la Craterul Poás şi Laguna Botos.

La Craterul Poás şi Laguna Botos

Sombrilla del povres este şi numele unei plante cu frunze late. În traducere înseamnă „umbrela săracilor”.

*

Craterul vulcanului Poás, care-i activ. Fumegă. Se simte mirosul de sulf. Altitudine: 2574 m.

Diametrul craterului: 1320 m.

Profunzimea: 300m.

Temperatura apei: 40° C.

S-a format un crater mic în interiorul craterului cel mare (prin suruparea părţii exterioare).

Este ca un geiser din Yellowstone, gaze ţâşnind la suprafaţă.

*

Ce pădure neagră, întunecoasă – acoperind poteca Botos spre laguna cu acelaşi nume.

Altitudine: 2620 m.

Diametru: 400 m.

Adâncime: 14 m.

Temperatura apei: 13-14° C.

Laguna Botos este un crater extinct. S-a format din apa ploilor. Microorganisme şi alge trăiesc aici.

Etimologic „Botos" vine de la numele tribului indigen din această zonă.

Laguna e ceţoasă; nu se distinge craterul.

*

Muzeul Parcului Naţional. Vulcanul Poás a erupt în 1910 a erupt, coloana de materiale (mâl, gaze, roci, şi cenuşă) atingând 8000 m deasupra craterului.

Iar între 1953 -5 alte erupţii ajungând până la 1000 m.

Între 1991-4 erupţii periodice freatice (gaze şi fum). Analog în 2009.

Prima vizită la vulcan a lui Don Miguel Alfaro în 1828, şi a botanistului Andrés Oersted în 1847.

Numele Poás vine fie de la tribul Poás care locuia aici, fie de la planta Puás [cu „u"] care creştea în apropiere (sunt două ipoteze etimologice).

*

În restaurantul Grădinii La Paz luăm un prânz copios (inclus în preţul excursiei).

Vizităm grădina zoologică. Doar 5% dintre ouăle de fluturi supravieţuiesc, restul pier din cauza preditorilor şi a bolilor.

Arborele favorit fluturilor este Lantana Verbena datorită florilor sale perene şi a nectarului bogat.

O femelă poate depune până la 1000 de ouă.

În grădină fluturii sunt hrăniţi cu banane şi portocale (de fapt ei sug nectarul).

*

O maimuţă parcurge 5-6 km zilnic în căutarea mâncării.

*

Colibri negri, cu ciocul lung şi ascuţit. Aşa de mici, parc-ar fi gongi! Colibrii nu au simţul mirosului. Aici se găsesc 26 de specii.

*

Un şarpe verde şi subţire, lung parc-ar fi de plastic.

Numai 8% dintre şerpii din Costa Rica trăiesc la altitudine mai mare de 1500 m.

Grădinile La Paz sunt între 1300-1600 m înălţime.

Şerpii au evoluat de-acum 120 milioane de ani din şopârle.

Există circa 2980 specii de şerpi în lume, din care 10% veninoşi, şi 2% periculoşi omului.

La cercul polar şerpii hibernează 8 luni.

*

Pisicile mari ale junglei: pumă, leopard, jaguar, tigru.

*

Şase specii de broaşte din subfamilia Phyllomedusinae în Costa Rica.

Trăiesc în copaci şi sunt active noaptea.

Ele îşi schimbă culoarea pielii şi-a ochilor.

*

Grădiniţa de orhidee.

*

În mijlocul pădurii tropicale o cascadă, denumită poetic Magia Blanca [= magia albă!] 37 m înălţime are această „cădere de apă”.

Înainte fusese Cascada Templo, 26 m.

Cele două cascade fac parte din Râul La Paz.

*

50 km înapoi la San José cu autocarul.

*

Speranţa de viaţă în Costa Rica este de 76 de ani – a doua în America Latină, după Cuba.

*

Costa Rica nu are armată, desfiinţată de Preşedintele José Figueres Ferrer în 1949.

Armata consumă un mare procent din venitul naţional brut.

Tot din 1949 constituţia garantează cetăţenia şi dreptul de vot al femeilor, indigenilor, negrilor şi minorităţii chineze.

31.12.2010

Toate muzeele închise azi şi mâine.

N-avem ce face, decât să cotrobăim prin magazine şi bramburea pe străzi.

*

Pura vida (am întâlnit şi *Vida Pura*) = viaţă pură {expresie populară însemnând trai foarte bun}.

*

Lumea bijuteriilor...

Lumea comerţului...

Milioane de tot felul!

Să cumperi şi să cumperi...

*

Biserica „Las Mercede”, din San José.

Piatra de temelie a acestei biserici catolice a fost pusă la 17 iunie 1894, sub episcopatul lui Bernardo augusto Thiel.

A fost sfinţită pe 12 septembrie 1969 de către arhiepiscopul Don Carlos Humberto Rodriguez Quiros.

*

Am dat la spălat două plase de haine murdare managerei hotelului: plătit 4 $.

*

Revelion 2011 petrecut pe străzi şi-n Parque Central: muzică, lumini strălucind în noapte, şi bubuituri ale focurilor de artificii ca nişte zei colorați coborând din cer peste vremea trecută...

Feerie

01.01.2011

În Parcul La Merced (care se mai numeşte şi Adrian Niño Orozco) un monument cu o bilă de piatră mare dedicat fostului preşedinte Rafael Angel Calderon Fournier (1990 – 1994).

*

Bicerica La Santisima Trinidad este închisă.

*

Citesc „La Teja" [Acoperişul], cel mai popular ziar din Costa Rica.

Un articol despre soldatul viitorului (anul 2020): supra-omul, care sună a science fiction. Vor avea calculatoare care supraveghează temperatura corpului, bătăile inimii, cantitatea de apă băută etc. Un medic aflat la distanţă va fi capabil să diagnosticheze boala şi trateze, fără a-l vedea.

Prin calculator soldatul primeşte date despre inamic, video despre locul unde se află.

Soldatul devine mai robotizat şi cibernetizat. Va utiliza un fel de „piele secundară", aflată la câţiva centrimetri de corp, care la impactul unui glonte va distribui forţa acestuia la nivelul întregii pieli.

Acestea se prevăd în Statele Unite [articolul „Arman al superhombre de la guerra"].

*

Papagali verzi gălăgioşi în parcul central. Ne umflă capul.

O sculptură de J. Sojo reprezentând trei muzicanţi (din tablă).

*

Statuia lui Carlos Gardel, gran cantante (mare cântăreţ) argentinian din sec. 19.

02.01.2011

30 $ taxiul de la hotel la aeroport, 30 minute. Şi 26 $ de persoană taxa de ieşire din aeroport.

*

„En este lugar un pueblo desplegó sus alas al viento y voló hacia el infinito”. [Oscar Arias Sánchez, Preşedintele Costa Ricăi, 2006 – 2010].

{În acest loc un popor şi-a desfăcut aripile în vânt şi a zburat către infinit...}

Frumos citat, poetic... mi-a reamintit volumul meu „Emigrant la infinit”...

Emigrez/călătoresc acum într-a 40-a ţară străină; PANAMA cu compania de aviatică Lassar, zborul 693, ora 10:10, ajungând la 12:25 p.m; 539 km.

Lacsa face parte din trustul de companii aeriene Toca.

*

Navid, proprietarul hotelului nostru din San José [numele lui vine de la Navidad = Crăciun], are 31 de ani.

Spune că nu vrea să se-nsoare pentru că fetele de azi se uită numai după bani, nu amor. Mama lui a plecat în Statele Unite când el avea 11 ani, şi de atunci nu s-a mai întors. El n-a văzut-o de 20 de ani... Nu-i place să vorbească despre ea... Şi-a abandonat trei copii mici femeia asta... I-a crescut tatăl lor, care lucrează în Ministerul Costa Rican... Dar Navid ţine legătura cu dânsa prin telefon...

*

10 $ pe două pahare de cremă de ciocolată în aeroportul „Juan Santamaria” din San José!

PANAMÁ

(fotojurnal instantaneu)

La clasa de business în avionul de Panama! (deşi cumpărasem bilete la clasa economică: 340.43 $ de persoană, San José – Ciudad de Panama).

În avionul de Panama

Obişnuit cu zboruri lungi, peste ocean, acesta mi se pare un fleac; cum mă urc trebuie să şi cobor.

„Un albastru infinit”prin hubloul aeroplanului

Ne-năbuşim de căldură umidă în orasul Panama.

22 $ taxiul, 30 km, de la aeroport până la Hotel El Parador. 65 $ camera pe noapte. Modern, cu gardieni.

*

În oraşul vechi (Casco Viejo). Statuia lui Manuel Amador Guerrero, fondatorul Republicii Panama.

În 1903 Panama s-a desprins din Columbia.

Între 1821-31 se formase Gran Colombia [Columbia Mare], din care făceau parte: Columbia, Bolivia, Ecuador, Peru, Venezuela.

*

Deşi până acum n-aveam probleme, mi-a fost rău în avionul de Panama. Epuizare, bătrâneţe...

Oraşul Panama de la fereastra hotelului meu

Muzeul Canalului Panama: 2 $ intrarea. Cumpăr o carte despre Canal: „Un maravilloso viaje a traves de la Historia. La Ruta. El Agua. La Gente”, 7.50 $. Vizitez şi învăţ. N-au broşuri în engleză ori franceză, limbi în care mă simt mult mai lejer.

În muzeu documente numai în spaniolă.

*

În secolul 19 Imperiul Spaniol se destramă. Coloniile devin independente.

Sunt expuse cărţi în engleză şi franceză despre călătoriile din Peninsula Iberică spre America.

*

Etaj se zice „piso”... îmi vine să zic... pişo! [Dar este şi o mnemotehnică cum să-mi aduc aminte cuvântul.]

Cu veşnicul rucsac de călător la infinit

Din anul 2000 Canalul Panama, de 80 km, aduce un mare venit guvernului ţării. Un film cu animaţie despre tranzitarea canalului, de 8 minute.

Lucrători din toată lumea au participat la construirea canalului – formând un nou „turn Babel” (din 97 de ţări) în perioada franceză. Mulţi africani din Insulele Antile (în special din Jamaica şi Barbados): 30000; spanioli: 8000, italieni: 2000, nordamericani. 1100.

Negrii erau discriminaţi atât la plată cât şi la locuinţe, restaurante, călătorii în trenuri.

Multe boli tropicale îi secerau pe muncitori. Doctorul epidemiolog cubanez Carlos Finlay (1833 – 1915) demonstrează că febra galbenă (*amarilla*) se transmite de către ţânţari, şi nu este contagioasă!

Analog conclud doctorii Water Ross, Ronald Reed, William Crawford Gorgas (1854 – 1920).

Un congres mondial la Paris în 1879 discută pe ce rută să se construiască viitorul canal interoceanic.

Ferdinand de Lesseps construise canalul de Suez în 1869, iar la 29 ianuarie 1881 începe construcţia la Canalul din Panama (nu a fost acceptată ruta prin Nicaragua).

Peste 22000 de lucrători au murit de febră galbenă şi malarie.

Muncitor la Canalul Panama

Francezii eşuează şi, după desprinderea Panama-ului din Columbia, prin tratatul Hay-Bunau-Varilla, S.U.A. căştigă dreptul de suverannitate asupra Zonei Canalului pe o suprafaţă de 8 km de o parte şi alta. Construcţia reîncepe şi se termină în 1914.

Panamanezii se opun ocupaţiei S.U.A., culminând cu protestul studenţilor din 1965, denumită Ziua Naţională a Martirilor. Generalul Omar Torrijos Herrera presează Preşedinte Statelor Unite, Jimmy Carter, să cedeze canalul Panama-ului la 31 decembrie 1999 şi retragerea completă a forţelor americane.

Colonelul Manuel Antonio Noriega devine de facto conducător în 1983 prin desfiinţarea Gărzii Naţionale. Conduce ca un dictator, aţâţând protestele cetăţenilor. Două lovituri de stat împotriva lui eşuează. În 1898 Statele Unite intervin şi-l

înlătură de la putere. Refugiat în Ambasada Vaticanului, americanii folosesc tactici psihologice pentru a-l scoate afară: „bombardează" clădirea cu muzică rock dată foarte tare (Metallica şi Van Halen).

Noriega este trimis la închisoare în Florida pentru trafic de cocaină. Eliberat în 2007.

Centrul oraşului Panama

Capitala Panama este cel mai modern oraş din America Centrală: cu blocuri-turn ca-n New York, ajungând până la 67 etaje.

Biserica San José din Panama (Altar de Oro).
Altar aurit, conţinând 18 kg de aur.

Altarul de Aur al Bisericii San José din Panama

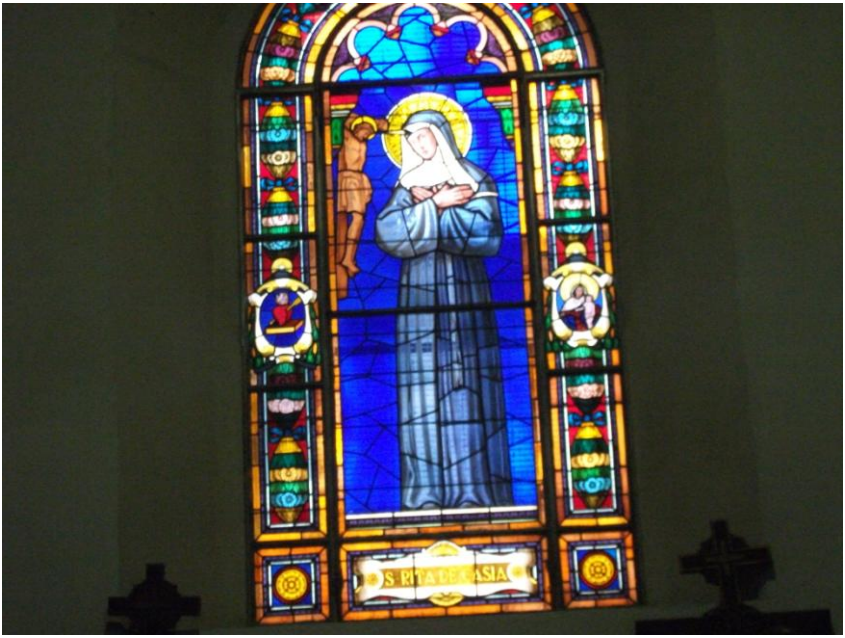

Icoană pe sticlă în Biserica San José din Panama

Un văr al meu din Bucureşti, Victor Moraru, făcea icoane ortodoxe pe sticlă. Mi-a dăruit una, şi-am luat-o în America.

*

Casa lui Don Tomas Arias (1856 – 1932), unde a locuit între 1931-2, fondator al republicii.

„Don” este titlu de nobleţe la spanioli, precum „Sir” la englezi.

*

De două ori mai ieftine preţurile în Panama faţă de Costa Rica.

*

Poliţiştii cu căşti pe cap, pedalând pe biciclete – pentru securitatea turiştilor – în Oraşul Vechi.

Cosco Viejo seamănă cu Havana, capitala Cubei, prin conservarea clădirilor coloniale din sec. 17.

Admiărm multe buticuri (tiendas) de artizanat indigen.

*

Arcul Chato – ruinele lui. Biserica Santo Domingo.

*

Guvernul încearcă să reamenajeze această zonă (fiindcă unele clădiri sunt în paragină), păstrând însă farmecul secular.

*

Semana = săptămână, semanalmente = săptămânal [adverbul se formează din adjectiv + *mente*].

*

Ziar publicitar în engleză The Visitor/El Visitante şi în spaniolă, distribuit gratuit.

*

Palatul Bolivar.

Apoi Casa Preşedintelui Republicii Panama: Ricardo Martinelli (de origine italiană).

Plaza Independencia.

*

Muzeul de Smarald (lângă parc).

*

Panama a fost descoperită de către exploratorul spaniol Rodrigo de Bastidas în 1501, iar Oceanul Pacific de către Vasco Núñez de Balboa în 1513 (există un bulevard cu numele Balboa).

Oraşul Panama a fost înfiinţat de Pedro Arias de Avila în 1513. Mulţi indigeni au murit mai degrabă din cauza germenilor de boli europene decât de sabia spaniarzilor.

Independenţa de sub spanioli şi-au cucerit-o panamanezii în 1821, după ce Spania a fost ocupată şi slăbită de trupele franceze ale lui Napoleon.

*

Lumea Nouă descoperită de Cristóbal Colón şi Americo Vespucio în 1492 – 1503.

Americo a botezat noul teritoriu cu numele lui: „America" – el fiind cartograf. Şi aşa i-a rămas numele! La început conchistadorii au crezut c-au ajuns în Asia, iar ţărmul centro-american se credea că e teritoriu chinez.

În anul 1519 aveau loc şi călătoriile lui Magellan (1480 – 1521), care efectuează primul ocol al globului.

Conchistadorii voiau să descopere ruta maritimă spre Orient (Gil González Dávilla şi Andrés Niño, trimişi de Regele Spaniol Carlos al V-lea).

Conform tradiţiei romane, Spania – fostă colonie a Romei - formează oraşe în noile locuri similare castrelor romane. Aşa se pun temelii urbelor: Panamá (în 1519), Nombre de Dios (1520), Natá (1522).

Nombre de Dios a fost atacat de piratul englez Sir Francis Drake în 1596.

Panamá este distrus în 1671 de către piratul galez Sir Henry Morgan, şi reconstruit în 1674 (zona Casco Viejo). Oraşul spaniol, port în Marea Caraibilor, Portobelo, a fost şi el atacat şi dărâmat în 1668 de Morgan şi în 1739 de Edward Vermon.

*

În sec. 16-17 conchistadorii erau obsedaţi cu găsirea de metale preţioase (în special aur şi argint) în Nuevo Mundo. În 1540 găsesc minerale în Mexic şi Bolivia. În 1545 argint în Cerro de la Plata.

Comerţul explodează între cele două lumi, şi sunt necesare porturi mari în America. Noi porturi apar: Perico, Chagres.

În sec. 18 este şi perioada Goanei după Aur.

Spaniolii ridică fortificaţii, castele, organizează armata (batalioane, infanterii, gărzi militare ale coastelor).

Conflicte între guvernele spaniol şi englez începând din 1713 privind tratatul sclavilor, unde Anglia deţinea monopol. În 1780 acest tratat este paralizat.

*

Un renumit inginer în construcţii militare a fost Bautista Antonlli.

*

În 1842 se stabilesc linii regulate de vapoare – cu capital englez.

În 1848, prin tratatul Guadaluje-Hidalgo, Mexicul cedează Statelor Unite sudul Texasului, New Mexico, şi nordul Californiei.

*

În 1849 o echipă de ingineri, sub conducerea lui G. W. Hugues, iniţiază lucrările căii ferate ale căror lucrări încep în 1850, traversând istmul de la Pacific (oraşul Colón) pe o distanţă de 80 km, de-a lungul râului Chagres, cu staţii de oprire în fostele localităţi coloniale Gatún, Ahorca, Logarto, Bohio Soldado, Frijol, Barbacoas, San Pablo, Baila Monos şi Gorgona.

Construcţia căii ferate a fost dirijată de inginerul George M. Totten. Au fost aduşi muncitori străini: francezi, germani, austrieci, englezi, irlandezi, chinezi. Mulţi au decedat din cauza epidemiilor.

În 1862 medicul F. N. Otis scria cu admiraţie despre aceasră cale ferată terminată.

*

Gil González Dávilla şi Andrés Niño au descoperit că marele loc al Nicaraguîi este separat printr-un istm îngust de Pacific şi are legătură la Atlantic prin râul San Juan.

Alvaro Saavedra Cerón propune primele planuri de canal în 1520.

Antonio de Galvao şi Francisco López de Gómora propun canalul prin istmul Tehuantepec.

Dar împăraţii spanioli Felipe al II-lea (1556 – 1598) şi Felipe al III-lea (1598 – 1621) întârzie planul canalului din motive de securitate şi strategie militară (din cauza rivalităţii celorlalte mari puteri şi a pirateriei).

În 1860 francezii şi nordamericanii se arată interesaţi în canal, prin Panama, respectiv prin Darién – pentru a facilita comerţul mondial. Contele Ferdinand de Lesseps câştigă proiectul.

Din cauza condiţiilor neigienice, a bolilor tropicale, a multor lucrători decedaţi, în 1889 guvernul francez dizolvă compania canalului. Francezii eşuează.

După războiul hispano-american din 1898 şi desprinderea Panama-ului din Columbia în 1903, în 1904 Preşedintele american Theodore Roosevelt călătoreşte să inspecteze ruta propusă a canalului.

Inginerul John F. Wallace, apoi John Frank Stevens dirijează lucrările.

Se propune un canal cu ecluze.

La 7 ianuarie 1914 prima ambarcaţie Alexandre La Valley traversează canalul de la Atlantic la Pacific.

De la 30000 lucrători în 1907 se ajunsese la 45 lucrători în 1912. A costat 639 milioane dolari. Au murit 25000 de muncitori, 80% fiind negri.

O mare epopee şi-o mare dramă!

Canalul Panama s-a inaugurat oficial la 15 august 1914.

La 2 martie 1936 s-a decis construirea autostrăzii transistmice Boyd-Roosevelt. Relaţii întrerupte între Statele Unite şi Panama în perioada 10 ianuarie – 2 aprilie 1964.

La 7 septembrie 1977 se derogă toate tratatele anterioare în favoarea Tratatului Torrijos-Carter prin care Panama îşi extinde participarea în administrarea, protecţia şi apărarea canalului; ratificat prin plebiscit naţional la 23 octombrie 1977.

Iar la 31 decembrie 1999 Panama îşi asumă totala administrare, protecţie şi apărare a canalului.

03.01.2011

Schimbat la Hotel Cresta Inn, 66 $/cameră/noapte, pentru 6 zile. Cu piscină, două paturi, TV, frigider, apă caldă, micul dejun inclus.

*

Se vorbesc 15 limbi indigene în Panama, dintre care ukunau este mai importantă. 10% din populaţie sunt chinezi, 14% negri.

Spaniola este oficială.

*

Pe faleză – Cinta Costera în zona cu blocuri înalte numită Paitilla.

*

Gerovital H3 Institute.

Îl văd. Mă întreb dac-o avea vreo legătură cu Ana Aslan?

*

Conform ghidului turistic „Central America on a shoestring" avioanele nordamericane au lăsat circa 105000 bombe neexplodate pe o arie de 7800 km^2 de pădure ecuatorială la predarea canalului. Iar închiderea bazei militare americane din Panama a dus la pierderea locurilor de muncă a 4000 de panamanezi.

*

Ieftin taxiul prin oraş în Panama: 2-3 $ un drum.

04.01.2011

Ne ducem la Ecluza Miraflores.

7 $ cu taxiul, 15 km Portul Balboa, unde intră vapoarele din Pacific.

Autostrada pe care trecem se numea Clayton şi făcea parte din cordonul de siguranţă al canalului Panama pe vremea

administraţiei nord-americane. Acum se numeşte Ciudad del Saber. Fiecare vapor plăteşte 2000-3000 $ pentru a trece canalul.

Mulţi turişti columbieni, cu ghizi în spaniolă.

Vaporul intră în prima ecluză, unde apa se ridică la 8 metri. În următoarea alţi 8 metri. Din 1914 până acum au trecut un milion de vapoare prin acest canal!

7 $ „Ghidul Canalului Panama” în spaniolă, engleză sau franceză.

45 $ Guia de Campo. Ilustrada de las Aves de Panama. [Păsările din Panama]

Şi Música Panameña e scumpă (un DVD costă 21.40 $).

Ecluză Miraflores a Canalului Panama

Alt muzeu al canalului la Miraflores.

Francezii Vicontelui Ferdinand de Lesseps (1805 – 1894) au escavat aproape 60 milioane de metri cubici. Inginerul francez Phillipe Bunau Varilla (1859 – 1940) continuă lucrările la canal. Fiebre de Oro (Febra/Goana după aur) fusese în 1849.

Inginerul nord-american John Frank Stevens foloseşte între 1905-7 transportul feroviar.

Între 1907-13 sunt escavate peste 153 milioane de metri cubi de sol dur la Corte Culebra. Canalul e terminat sub conducerea lucrărilor de către inginerul George Washington Goethals.

Folosesc dinamitele la escavări.

*

Deasupra, Muzeul Apei. El Agua, Fuente de Vida. Triburi trăind la canal: Emberá, Wonan, negri şi metişi.

144000 locuitori în zona estică a canalului şi 36000 în zona vestică.

Apa este sedimentată, filtrată şi tratată cu clor.

Zgomot de apă şi de păsări în muzeu de parc-ai fi în junglă!

La etajul trei: Canalul şi Lumea.

Farurile şi modurile de semnalizare.

Sistemul mecanic de închidere/deschidere a ecluzelor între 1903 – 1914 a fost inventat de inginerul Edward Schilhauer, dar apoi este înlocuit de un sistem hidraulic.

Primul administrator panamanez al canalului a ofst Gilberto Guardia între 1990 – 1996.

Echipamentul lucrătorilor actuali. Măsuri de securitate a muncii.

Canalul se lărgeşte începând din 2007 până în 2014 pentru a permite trecerea vapoarelor de mare calibru. Se aprobă prin referent naţional în 2006.

Lucrările inaugurate de fostul Preşedinte Nord-American Jimmy Carter şi fostul Preşedinte Panamanez Martin Torrijos la 3 septembrie 2007.

Panama devine un supra-oraş megacentru mondial: comercial, financiar, turistic.

Vase conţinând 12000 containere vor putea în 2014 traversa El Canal de Panamá, faţă de 4500 containere capacitatea maximă de astăzi.

150 milioane de m³ de sol şi pietre vor fi mutate. Se vor folosi 1.5 milioane tone de ciment şi 4.7 milioane tone de beton.

Ecluzele vor fi cu 40% mai lungi şi cu 60% mai largi. Se va mai construi o ecluză la Pacific şi încă una la Atlantic.

Cargourile cu gabarit mare plătesc între 200-400 mii de dolari pentru trecerea prin canal.

*

Centro de Artesanias.

Obiecte artizanale. Preţuri mari. Dacă nu cumpăr, măcar să fac poze de artă.

*

La Mall (Albrook).

Dai un ban, dar ştii că... nu-l mai ai!

Lilia cumpără bijuterii (să le revândă în Gallup pentru profit), eu cumpăr cărţi despre istoria/cultura locală. Atâtea lucruri nu ştiam... şi tot învăţ.

Artizanat panamez

La etajul doi restaurante. Hugo de Maracuya: 1.95 $ (suc).

Tartaleta de melocotón: 2.90 $ (prăjitură de piersică). Supă Ajiaco: 4.95 $.

*

La hotel avem gratuit ziarul local La Prensa [Presa] şi revista Lobby (în spaniolă).

*

Seara Lilia se uită la filme în engleză care însă au traducerea jos în spaniolă.

Eu nu urmăresc acţiunea, nici nu pot... mă trage scrisul... să mai învăţ spaniolă: cuvinte noi, modul de exprimare... gramatica îmi şchioapătă.

Artă decorativă panameză

05.01.2011

Sculaţi la 6:00 dimineaţa, 15 minute spălat, îmbrăcat, 15 minute taxiul până la gară (5 $).

Biletul Corozal-Colón: 22 $ şi întors acelaşi preţ (seara la 5:15).

Calea ferată urmează traseul canalului iar în jurul locurilor trece pe poduri (în special Lago Gatún).

*

En Panamá no hay nada igual.

[Reclamă: Nu e nimic ca în Panama!]

Canalul Panamez văzut de la fereastra vagonului

Într-o oră ajuns la Colób (de la un ocean la altul). În Parcul de pe Strada 16 statuia lui José D. Bazan, cetăţean de onoare al oraşului, fost preşedinte al Panama-ului!

*

La ieşirea din tren fiecare călător a primit un pacheţel cu mâncare.

*

Ne avertizaseră nişte olandeze de-au stat cu noi în acelaşi compartiment că este periculos în Colón. Majoritatea populaţiei este de culoare. Se aud împuşcături prin oraş... Şi să circulăm numai cu taxiul.

*

Minoritate chineză şi în Colón (la Oceanul Atlantic).

Discut afară cu proprietarul unui magazin („Almacén El Principe”).

S-a născut aici şi vorbeşte ambele limbi: chineză şi spaniolă.

Preţuri mai mici în Colón în comparaţie cu Ciudad de Panamá.

*

Îmi vine mereu în loc de „ciudad” (se pronunţă ’siudat’ = oraş) să zic „ciudat” – să românizez!

*

Statuia lui Manuel José Hurtado, Părintele Educaţiei Panamaneze.

*

40 $, dus-întors de la Colón la Castelul San Lorenzo, costă taxiul. Drumul s-a deteriorat, dar nu se mai repară deoarece pe-aci va fi construită ecluza a treia a canalului.

Traversăm canalul prin Ecluza Gatún.

Trecem prin fosta bază militară nord-americană Sherman cu barăcile soldaţilor. Acum goală.

*

Şapte baze militare nord-americane: Éspinar, Fuerte David, Sherman, Fuerte Roma, Fuerte Clayton, Fuerte Amador, şi Fuerte Hoo Wark existau în Panama.

Ultimul soldat a plecat înainte de anul 2000.

O parte din pădure este declarată Parque Nacional.

*

Fortăreaţa San Lorenzo.

În 1597 se construieşte la gura Râului Chagres, pentru apărare contra piraţilor, la ordinele Regelui Felipe II.

În 1671 piratul englez Henry Morgan capturează fortăreaţa şi-o utilizează ca punct de atac al zonei Panama.

În 1677 spaniolii reconstruiesc fortul şi aduc tunuri.

În 1740 Amiralul englez Edward Vernon capturează şi demolează fortul.

Tun în Fortăreaţa San Lorenzo

În 1750 fortul este refăcut.

Când Panama devine independentă de sub spanioli în 1821, fortul intră sub administraţie panamaneză.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, S.U.A. face exerciţii militare aici de apărare a Canalului Panama.

Şanţuri strategice în jurul fortăreţei.

Apa dulce a Râului Chagres se împreună cu apa sărată a Oceanului Atlantic.

Inginerul italian Bautista Antonelli a construit fortăreţe şi la Portobello şi Cruces, însărcinat de Regele Felipe II al Spaniei între 1580-9.

Fortăreaţa San Lorenzo este întărită între 1620-6. Scriitorul francez Alexander Olivier Exquemelin (1645 – 1707)

scrie în cartea sa „Historia de los Pucacuneros de America” despre San Lorenzo.

În 1670 Henry Morgan l-a trimis pe Căpitanul Joseph Bradley să cucerească Fortul San Lorenzo, apărat de 314 soldaţi spanioli. Lupta a durat 2 zile şi pe 6 ianuarie 1671 piraţii au capturat fortul. Doar 30 de soldaţi spanioli au supravieţuit.

Morgan a lăsat 500 de oameni ca garnizoană la fort şi 150 oameni în vasele de pe Râul Chagres.

A plecat apoi cu 1200 oameni şi a distrus oraşul Panama la 28 ianuarie 1671. S-a întors la San Lorenzo unde distruge complet fortul şi-l părăseşte.

Amiralul Vernon atacă fortul Lorenzo la 22 martie 1740, după ce-l cucerise pe cel din Portobello.

Cu 120 de soldaţi ia fortul în stăpânire şi-i face prizonieri pe spaniolii rămaşi.

Ruinele Fortăreţei San Lorenzo, Panama

Pe străzile din Colón vezi nu numai poliţişti dar şi militari cu arme.

Prin Panama este şi traficul de droguri din Columbia, în special spre Statele Unite.

*

Populaţia neagră, originară din Jamaica ori Insulele Antile vorbeşte şi-o creolă engleză, iar cea din Haiti o creolă franceză – pe coasta caraibiană a ţării panamaneze.

*

După ureche, formam condiţionalul verbelor reflexive în spaniolă ca-n limba franceză:

pour se recréer

dar şi-n română:

pentru a se recrea,

cu pronumele reflexiv „se" înaintea verbului.

Numai că-n spaniolă e invers:

para recrear**se**

ci nu:

para se recrear

!

*

Dintr-un oraş colonial spaniol înfloritor, fondat în 1850, Colón este în decădere astăzi.

În anul 1948 s-a creat Zona Libre – unde se cumpără en gros fără a plăti taxe, a doua după Hong Kong,

*

Şi-n România, pe vremea lui Ceauşescu, după ce saşii au fost lăsaţi să plece în Germania, statul român a adus în casele nemţeşti solide, îngrijite, lăsate goale: ţigani. Păi... ăştia au băgat capra-n casă, au tăiat lemne din casă şi le-au pus pe foc... Au terminat totul!

*

Încrucişarea raselor umane este bună pentru învigorarea speciei – susţinea Vasile Conta într-un studiu (1845 – 1882).

Rasele pure se atrofiază după o perioadă.

Analog, cred, la plante şi la animale.

În coloniile (foste) spaniole, engleze, franceze, portugheze, olandeze s-au amestecat atâtea naţionalităţi de rase diverse... ducând la fondarea de noi naţiuni.

*

Îmi plac autobuzele lor de oraş: vopsite în multe culori vii... ca nişte vehicule de bâlci.

Autobuz multicolor în Colón, Panama

De la Zona Libre, unde Lilia şi-a cumpărat zeci de inele de 1, 2 sau 3 dolari fiecare, ne-am întors la gara din Colón.

La 5:15 seara: trenul îndărăt spre Ciudat de Panamá. Nu ne-au mai dat nici cafea, nici pachețel cu mâncare cum procedaseră la ducere.

Pe peronul gării din Colón, Panama

Parohia Nuestra Señora del Carmen, din Ciudad de Panamá, Via España.

La ora 6:30 seara slujbă.

Asistăm şi noi.

06.01.2011

Muzeul de Antropologie „Reina Torres de Araúz”.

Reina Torres de Araúz (1932-82) s-a ocupat de muzee.

Prezentarea lui Jorge Conte-Parras (1929 – 2006), istoric.

Omar Jaén Suarez (n. 1942), geograf; Carlos Manuel Gasteazoro (1922 – 1989).

Partitura Imnului Naţional al Republicii Panamá.

Omagiu adus lui Ascanio Arosemana, student mort în evenimentele politice din 1964, împreună cu un fragment din scrierea lui Carlos Francisco Chagmarin „Cuando la zona sea mia" [când zona (canalului) va fi a mea].

Din 1930 s-a instituit Ziua Mamei (Dia de la Madre) pe 8 decembrie în fiecare an.

21 studenţi panamanezi au murit în protestele din ianuarie 1964 (unii de 13, 14, 15 ani!).

*

Ricardo Miró (1883 – 1940), poet patriotic.

José Franco (n. 1931).

Biografiile multor personalităţi locale.

Şi un boxior, Roberto Durán („Mână de Piatră"), n. 1951.

*

Museo Afro-Antilean.

Negrii din Insulele Antile care au lucrat la construcţia canalului: 31.071 între 1904 – 1914.

Casele-barăci construite pentru lucrători.

În 1906 existau 18 şcoli cu 601 studenţi şi 21 profesori sub jurisdicţia guvernului S.U.A.

Aveau şi biserici.

Femeile vindeau, cărau, găteau în zona canalului.

Fumegătoare contra ţânţarilor folosite în anul 1910.

Muzeu mic. 2 $ intrarea.

*

Într-un magazin de bijuterii, Inti Raymi Arte, Lilia cumpără en gros la preţuri mici: inele, brăţări de rubin şi smarald... 240 $.

*

Muzeul de Ştiinţa Naturale, pe blvd. Cuba.

Sala de geologie şi paleontologie.

Oasele unui animal uriaş de-acum 50000 de ani: perezoso gigante. Strămoşul calului, asinului, caprei şi câinelui: Equido, care-a trăit acum 55 de milioane de ani.

Craniul mamiferului Equido

Schelete de mamifere, păsări, reptile şi amfibii.

Pasărea Quetzal, masculul, are coadă lungă şi e colorat – ca păunul.

Îmi vine să râd cum se numeşte liliacul (*desmodus rotundus*) de noapte în spaniolă: vampiro adică... vampirul! (fiindcă suge sângele la oameni şi animale).

Iar ariciul (Hystrix cristat) se numeşte puerco espin africano în spaniolă: porcul spinos african!

Există şi o sală de etnologie şi biologie marină.

Flora panamaneză se compune din 9520 specii de plante.

Majoritatea insectelor cu corpul divizat în trei părţi: cap, torace şi abdomen precum: fluturi, cărăbuşi, păianjeni.

Orhideele formează familia de plante cu cele mai multe specii: 1150 în Panamá. Botanişti care-au studiat fauna de aici: Carlos Limee şi José Celestine Mutis în sec. 18.

*

În Bazilica Don Bosco din Ciudad de Panamá.

Bazilica Don Bosco din Ciudad de Panamá

Cartierul Calidonia este comercial, cu multe tarabe şi chioşcuri de-a lungul străzilor.

Mănânc din mers...

Vizitez din mers...

Fotografiez din mers...

Trăiesc din mers...

Grăbit, instantaneu, mereu căutând, mereu nemulţumit...

*

Hotelul meu, La Cresta Inn, este în cartierul BellaVista. Ciudad de Panama are 21 de cartiere.

*

Seara dinăm la un restaurant „La Esquina Van Gogh" – cu poze de-ale tablourilor foviste ale olandezului Van Gogh.

Frumos împodobit. Fotbal la televizor: Wolves – Chelsea: 1 – 0.

07.01.2011

Pollera este un tip de rochie folclorică panamaneză, albă, cu broderii în 2-3 culori în jurul şoldurilor, făcută de mână.

*

La Playa Vera Cruz, publică.

15 $ taxiul.

Neamenajată.

La început fusesem la Plaja Bonita, privată, aparţinând unui hotel, dar ni s-a cerut rezervarea cu 24 h înainte şi plata de 250 $.

Apa oceanului e retrasă (reflux) dimineaţa încât poţi trece pe jos de la ţărm la insula apropiată.

De la prânz însă, valurile revin (flux). Şi te întorci cu... barca!

Atâtea stânci şi pietre tăioase, că nu poţi merge decât încălţat – chiar şi prin apă.

Sărind prin apă am călcat pe ceva lung, care m-a muşcat furios, rapid, de-a-nceput să curgă sânge... Am fugit speriat, urlând de durere... Mi s-a umflat talpa piciorului stâng. Cu un taxi m-au dus la spitalul cel mai apropiat din Vera Cruz, la urgenţe.

Am crezut că e şarpe veninos marin.

- Las' că nu mori! zâmbeşte infirmiera.

Înţelegi spaniola. De unde eşti?

- Din România.

- Aaa...

Mi-a frecţionat locul muşcăturii. Mi-a pus gheaţă. Nu mai simt talpa piciorului şi mă ustură îngrozitor.

Muşcat de mantaralla!

Doctorul Elgar Casiano M. mi-a făcut o anestezie locală, asistenta o injecţie în posterior!

M-au costat vreo 7.50 $ consultul medical, şi 24.50 $ reţeta cumpărată de la farmacie (Enantyum 25 mg contra durerii şi Loratadina 10 mg contra infecţiei, de două ori pe zi).

Cică animalul care m-a muşcat se numeşte *mantaralla*. Mă uit în dicţionarul meu spaionl-englez ce-nseamnă, dar nu găsesc cuvântul.

Infirmiera râde... Exclamă:

- Vrea să ştie denumirea ştiinţifică latină!

Până acum, în viaţa mea, fusesem muşcat doar de ţânţari şi viespii. Iată-mă muşcat şi de animale exotice în ţări tropicale!

Mantaralla este veninos, dar nu puternic precum vipera sau scorpionul ca să ucidă un om. Un pacient, venit cu fiu-său care avea o febră (şi nu ştia din ce cauză, trebuiau făcute analizele de sânge – eu mă gândeam la febra galbenă înfricoşat), îmi desenează cum arată mantaralla.

Eu sunt de vină. Animalul s-a apărat, nu-l „acuz".

*

La india dormida. O frumoasă legendă spune că în Provincia Coclé, din Cordiliera Centrală, dăinuie Flor de Aire [Floarea de Aer] care era unica fiică a şefului de trib Urraca. Acesta s-a răsculat contra spaniolilor. Când spaniarzii cucereau istmul panamanez, un conchistador s-a îndrăgostit de ea. Logodnicul indigen al ei, Yaravi, din gelozie s-a sinucis.

Atunci Flor de Aire s-a pornit plângând şi strigând către dealuri şi câmpii până a murit. Dar Mama Natură i-a onorat frumuseţea printr-un munte care se numeşte „Indianca Adormită"...

*

Un istoric care a scris cărţi despre trecutul panamanez, Dr. Humberto Ricord: „3 Noimebrie 1903 văzut peste un centenar" şi „Independenţa panamaneză faţă de Columbia şi Panama în Războiul de o Mie de zile".

*

Poetul şi scriitorul Dr. Alvaro Menéndez Franco a publicat 15 cărţi, dintre care: „Povestiri şi Antipovestiri" [îmi place titlul paradoxist], „Portretul lui Victoriano Lorenzo", dar

şi literatură pentru copii – primind 60 de premii naţionale şi internaţionale.

*

La Aeroportul Internaţional din Panamá operează 26 de companii aeriene, cu 56 de destinaţii în 30 de ţări.

*

Economia panamaneză progresează cu 9%, depăşind nivelul de creştere al celorlalte ţări latine, printre care Perú şi Equador erau la loc de frunte.

*

Temelia localităţii Panamá a fost pusă de Pedro Arias Davilla („Pedrarias" denumit) la 15 august 1519, şi a fost declarat oraş (Real Cedula) la 15 septembrie 1521 la ordinele Regelui Spaniol Carlos I. Din Panama s-a pornit cucerirea Perúlui de către spaniarzi.

*

Vârful cel mai înalt în Panamá este Vulcanul Barú, la 3475 m altitudine.

Acest loc este denumit şi „Mica Elveţie", deoarece locuiesc aici expatriaţi din Elveţia, Germania, Serbia şi Croaţia.

*

Triburi de indigeni în statul Panama:

- Kuna, care ocupă provincia Kuna Yala formată din aproximativ 360 insule, împărţite în 4 districte: Nargana, Ailigardi, Tubuala, şi Puerto Obaldia. Alte teritorii Kuna sunt: Madugandi (lângă râul Bayano) şi Wargandi (la nord de provincia Darien).
- Ngäbe;
- Bugle;
- Embera-Wounaan.

08.01.2011

În cazinoul hotelului Crown. Pereţii de oglinzi îi dau senzaţia de mărime dublă.

*

Complexul comercial Concordia.

*

Oraşul Panama este în criză de apă potabilă – conform ziarului „La Prensa”, deşi oceanul şi canalul au suficientă apă [dar trebuie filtrată, purificată etc.].

*

Lilia are probleme cu schimbarea de euro în dolari – nu toate băncile acceptă euro, iar rata este mică:

1 euro = 1.18 $ - 1.25 $...

*

Primul Muzeu Naţional în Panama s-a înfiinţat la 3 noiembrie 1906, al cărui director a fost venezueleanul Dr. R. T. Marquiz.

În 1925 direcţiunea muzeului este luată de Dr. Alejandro Méndez Pereira, iar muzeul cuprinde două secţiuni: de etnologie şi istorie.

În 1970 s-a instituit Direcţiunea Naţionala a Patrimoniului Istorit.

În 1974 s-a creat Institutul Naţional de Cultură.

La 1 decembrie 1975 s-a inaugurat Muzeul de Ştiinţe Naturale.

*

În Parcul Natural Metropolitan. 232 hectare. 2 $ intrarea. Pe lângă Râul Curundu. Protejată prin lege întreaga zonă. 284 specii de plante trăiesc aici, dintre care arbori ajungând la 30-35 m înălţime.

Sunt mai multe cărări prin parc, cam în lungime de 1 km. Alegem cărarea (sendero în spaniolă) El Roble de la pomul cu acelaşi nume (în latină Tabebuia rosea).

Pe lângă Laguniţa (un lac mic) pond cu broaşte ţestoase mici care scot capetele la suprafaţa apei ca nişte guşteri. Una chiar vine la mal să-i dăm mâncare.

Muşuroaie de termite pe trunchiuri de copaci.

Pădure tropicală ploioasă.

Există şi şerpi [să fim atenţi!], maimuţe Titi.

Arborele de mango [Mangifera indica].

Apoi Cărarea La Cienaguita, cu arbori groşi şi înalţi precum Barrigón (Pseudobombax septenatum) şi Cuipo (Cavanillesia platanifolia).

În total cărările prin parc au 4 km.

Pe Cărarea Los Caobos, de la arborele Caobo (Swietenia macrophylla).

Parcul este habitat pentru 322 specii de animale (dintre care 45 mamifere), 227 specii de păsări, 36 specii de reptile şi 18 specii de amfibii. Vin şi 46 specii de păsări migratoare din America de Nord. Parcul este un ecosistem unic.

M-am întrebat de când eram şcolar: de ce se mai întorc păsările călătoare din ţările calde? De ce nu rămân acolo? Clima devine prea caldă vara? E mai multă hrană vara în ţările reci? Migrarea lor este instinctivă.

Dr. Alan P. Smith (1945 – 1993) a imaginat construirea de macarale pentru a studia biodiversitatea pădurii tropicale cu sprijinul Institutului Smithsonian de Cercetări Tropicale.

O astfel de macara, galbenă, este expusă în parc.

Ce peisaje... ca-n tablourile de pictură!

Totul dens. Tapete de frunze pe jos – calci pe moale. Lo que afecta a unos, nos afecta a todos... [Ceea ce afectează pe unii, ne afectează pe toţi...]

...Interdependenţa mondială...

Ţi-e frică să pui mâna pe liane... parc-ar fi şerpi. Animalele se folosesc de liane ca să se mute dintr-un arbore în altul – ca Tarzan!

*

Doar 1% din lumina soarelui pătrunde până la pământ ăn junglă.

Pomii sunt aşa de alăturaţi că ploaia nu ajunge la sol decât scurgându-se pe trunchiurile copacilor. Animale specifice: perezoso, jujuná, Pisica Solo, Maimuţa Titi.

Pădure tropicală în Panama

Drumuri de furnici harnice cărând bucăţele de frunze.

*

Punctul Cerro Cedro în parc, la 135 m înălţime, de unde se vede panorama oraşului Panama, Podul Americilor, Golful (La Bahia).

Locul cel mai înalt are 150 m altitudine.

*

De umiditate şi transpiraţie mi-alunecă ochelarii, nu stau pe nas.

*

Plouă, dar puţini stropi ajung la noi... auzim doar zgomotul.

*

Un arbore cu rădăcini la suprafaţă: Guarumo (Cecropia peltata).

Arborele Guarumo cu rădăcini aeriene în Panama

Încerc şi în Panamá prăjituri de la Dulceria, dar nu gustul celor franceze de-astă vară... care mi se topeau în gură. Prăjiturile franceze erau preparate cu unt, pe când cele din America Centrală cu grăsimi de porc.

*

Scriu mergând pe stradă, printre tarabe: jurnal instantaneu, cum simt... fără retuş.

La a doua sau a treia mână ar deveni artificial, prefabricat, ireal...

09.01.2011

La CNN un anunţ că: „România pune taxe vrăjitoarelor”!

În aeroportul internaţional din Panama

- I-haaa! Di, că-lu-ţu'!

Decolează avionul din Panamá spre Miami, Boston, Dallas, Albuquerque.

După 3 săptămâni de soare şi mare, din nou la scârbici!... zăpadă şi ger.

S-a terminat cu raiul tropical!

Fotojurnal Instantaneu

De ce *fotojurnal*?

Fiindcă suprafaţa pozelor se-ntinde aproape la jumătate sau mai mult din întreg volumul! Răsfoitorii acestei cărţi măcar vor privi ilustraţiile colorate din CentroAmerica, iar pe lângă imagini vor citi cel puţin câteva rânduri edificatoare...

Fiindcă nimeni astăzi nu mai are timp!

De ce *instantaneu*?

Pentru că jurnalul e scris la primă mână, pe locul vizitat, cu idei scurte ca nişte blitz-uri, cu economie de cuvinte – în această lume în care vremea trece rapid.

Memorialistică fără retuşări.

Viaţă brută.

Fraze scurte şi simple, fără multe verbe…

Vizitez din mers...

Fotografiez din mers...

Mănânc din mers...

Trăiesc din mers...

Grăbit, instantaneu, mereu nemulţumit, mereu căutând...

<u>Pura Vida</u> (am întâlnit şi sintagma <u>Vida Pura</u>) înseamnă *viaţă pură* în societătile hispanice, iar popular expresia semnifică: ‚traiul foarte bun'.